मित्रसुमित्रजन्मगुभदा क्षेमा च संपत्करी । षडाष्टे नव पञ्चमे व्ययधने योगेषु पुंयोषितोः प्रीत्यायुःसुतवृद्धि-वित्तजनकः कार्यो विवाहस्तदेति" । चकारात् षष्ठी च । जन्मतारा यद्युत्पत्तितारा तदा राशिभेदे, चरणभेदे वा शुभा ध्येया । दशमैकोनविंशतितारे शुभे एव । अत्रापि पक्षे नाडीशुद्धिरपेक्षितैव । नाडीशुद्ध्यभावे विवाहोनैव भवेत् । उक्तं वात्र संमतिः" । अथैतस्यापि परिहारस्या सम्भवे परिहारान्तरमाह । अथ राशिवश्यताभाव इति । अत्रापि द्वयोः स्त्रीपुंसयो राशिनाथविरोधादिके विषये षट्काष्टकादौ सति "हित्वा सृगेन्द्रं नरराशिवश्या" इत्यादिना पुरुषराशेः स्त्रीराशिवश्यताभावे सति विवाहः शुभोनिगदितः । "यदि भवनवशित्वमिति श्रीपत्युक्तेः अस्मिन्नपि पक्षे नाडीशुद्धिरपेक्षितैवोक्तादेव-हेतोः । तदयमत्र निष्कृष्टोऽर्थः । षट्काष्टकनवमपञ्च-महिद्वादशाख्येषु दुष्टभकूटेषु सत्सु परस्परं षड्मैत्रे. एकः परिहारः । एकाधिपत्ये द्वितीयः । षड्वैरेऽप्य-पपोः सबलत्वे मैत्रे च तृतीयः । ताराशुद्धौ चतुर्थः । राशिवश्यत्वे पञ्चमः । सर्वेष्वपि परिहारेषु नाडी शुद्धिरपेक्षितैव । नाडीविरोधसत्त्वे तु विवाहोनैव स्यादिति। एवञ्च ग्रन्थकर्त्रा "भवनपतिसुहृत्त्वमित्यस्य" श्रीपतिश्लोक-स्य वाक्यचतुष्टयमङ्गीकृत्य तत्परिहाराभिधानकृतम् । तद्वीकाकृद्भिरादेवोप्येवमेव व्याख्यात् । यत्र हि प्रत्येकं परिहारकम् तत्र गुणसमुदायः परिहारकः स्यादिति किं वाच्यम् । वस्तुतस्तु । "मैत्री चेत्पयोर्द्वयोरपि तयो-रेकाधिपत्येऽपि चेत्ताराभित्रसुमित्रजन्मगुभदा क्षेमा च सम्पत्करीत्यादि प्राग्लिखितेन राजमार्त्तण्डवाक्येन दुष्ट भकूटे षड्मैत्र्या सह तथैकाधिपत्येन सह ताराशुद्धिरेव परिहारिका समुचिता । अर्थादेकस्य मित्रत्वेऽपरस्य सम त्वे वश्यत्वापेक्षा अतएतद्वाक्यं ज्योतिःसारसागरे विष्टतम् "तत्रान्योन्यमित्रत्वे तुल्याधिपतित्वे वा ताराशुद्धिरेव चिन्त्या । एकमित्रतायान्तु वशित्वादि गुणान्तरापेक्षा । शत्रुत्वे तु सर्वथा त्याग इति"। अत एवैतस्मिन् पक्षे चेत्पदाभिधानादेकवाक्यतावसायः । एवं श्रीपतिवाक्यमपि व्याकर्त्तव्यमेकवाक्यतावलात् । तत्र षट्काष्टके पुनर्भवनपति-सुहृत्त्वमिति सकलगुणसत्त्वमेव परिहारकम् । अनयो-र्दुष्टभकूटयोर्द्वयमेव । यदाह ज्योतिर्निबन्धे गर्गः "ष-ड्मैत्र्यां शुभा तारा राशिवश्यैत्रिभिः शुभम् । षडष्ट-कम्बुधाः प्राङ्द्वाभ्यां दूरकेन्द्रिकोणक मिति" । "दूर-कोन्द्रिद्वादशम् । "द्विद्वादशे वा नवपञ्चमे वेत्यादीनि" वसि-ष्ठवादीनि तूपलक्षणपरतया व्याख्येयानि । अत्र यथास-म्प्रदायं व्यवस्था ध्येयेत्यलमियता" पी०धा०

अत्रापवादः । "मैत्र्यां राशिस्वामिनोरंशनाथद्वन्द्वस्यापि स्याद्गणानां न दोषः । खेटारित्वं नाशयेत् सङ्घकूटं खेट-प्रीतिस्यापि दुष्टं भकूटम्" । मु०चि० "स्त्रीपुंसराशिस्वामि-नोर्मैत्र्यां सत्यां तथा राशिनवांशयोर्द्वन्द्वं युग्मं तस्यापि मैत्र्यां सत्यां गणानां दुष्टगणानां दोषो न स्यात्, स्त्री-रक्षोगणा पुमान् मनुष्यगणोदेवगणो वा तदा गणदोषो न स्यादित्यर्थः" । यदाहातिः "राशीशयोः सुहृद्भावे मित्रत्वे वांशनाथयोः । गणादिदोषोऽप्युद्वाहः पुत्र-पौत्रप्रवर्द्धनः" । अथ सङ्घकूटं शुभफलदभकूटं राशि-कूटं तृतीयैकादशादिकं खेटारित्वं षड्वयोः शत्रुता-सम्बन्धिनं दोषं नाशयेत् । एवमेव खेटप्रीतिर्षड्मैत्री चापि दुष्टं भकूटं षडष्टकादिसम्बन्धिनं दोषं नाशयेदित्यर्थः" तदुक्तं सम्प्रतिमते विवाहपटले । "नभोगारिभावं हरेत् सङ्घकूटं विरुद्धं भकूटं हरेत् खेटमैत्री । सदा नाशय-त्येकनाडीसमाजोभकूटादिकान् सप्तभेदांश्च ते ताम्" । (मु०चि०) चतुर्थचरणः "प्रोक्ते दुष्टभकूटक इत्यादिना पुन-रुक्तोऽपि स्मरणाविच्छेदार्थं पठितः" । यत्तूक्तं नारदेन "एकाधीशे मित्रभावे शुभदं पाणिपीड़नम् । द्विद्वादशे त्रिकोणे च न कदाचित् षडष्टके" इति । एतन्नाडीदोषे सत्येव द्रष्टव्यम् । अधुनोदितवाक्यस्वरसात् । "भवन-पतिसुहृत्त्वं स्यात् तथैकाधिपत्यं यदि भवनवशित्वं चैव षडाष्टकेऽपि । शुभलदिह विवाहोऽन्योऽन्यताराविशुद्धौ यदि खलु फणिचक्रे स्याच्च नाडीसमाज" इति श्रीपत्युक्तेस्त "अन्यथा प्रागभिहितवसिष्ठादिवाक्यान्यनर्थकान्यापद्येर-न्निति" । पी०धा० । अथ नाडीकूटमाह । "ज्येष्ठार्यम्ण-शनीराधिपभयुगयुगन्द्रास्त्रभञ्चैकनाडी पुष्येन्दुत्वाष्ट्रभि-त्रान्तकवसुजलभं योनिवुभ्रे च मध्या । वायुग्निव्यालवि-श्वोडुयुगयुगमथोपौष्णभञ्चापरा स्याद्भ्यस्त्योरेकनाड्यां परि-णयनमसन्मध्यनाड्यां हि मृत्युः" सु०चि० ज्येष्ठा प्रसिद्धा । अर्यम्णशतराफल्गुनी । रेश आर्द्रा । नीराधीपोवरुण-स्तद्भं शततारका एभ्यो नक्षत्रेभ्यो युगयुगं द्वयं द्वयम् । ज्येष्ठामूलं उत्तराफल्गुनीहस्ताश्च । आर्द्रा पुनर्वसुश्च । शततारकापूर्वभाद्रा चेत्यर्थः । दास्रभमश्विनी च एतन्न-क्षत्रनवकं परस्परमेकनाडीत्युच्यते । अथ पुष्यः प्रसिद्धः इन्दुर्मृगः त्वाष्ट्रं चित्रा मित्रोऽनुराधा अन्तकं भरणी व-